

Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Sürekli İş göremezlik Tazminatında Pasif Dönem Zararının Hesabı

The Calculation Of Passive Period Losses In Permanent Disability Compensation Under The Turkish Code Of Obligations

Yıldırım KESER*

ÖZ

Türk Borçlar Kanunu'nda bedensel zarar türleri arasında çalışma gücünün tümüyle ya da kısmen kaybedilmesinden doğan zararlar da sayılmıştır. Öğretide ve yüksek mahkeme kararlarında bu zarar türüne sürekli iş göremezlik tazminatı denilmektedir. Bu tazminat türünün şartları Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemiştir.

Sürekli iş göremezlik tazminatı hesabında aktif ve pasif dönem olmak üzere iki farklı dönem vardır. Aktif dönemin ne zaman bitip pasif dönemin ne zaman başlayacağı zarar gören kişinin bedensel zarara uğramasaydı icra ettiği mesleğe göre kaç yaşında emekli olacağına göre belirlenmelidir. Bazı yüksek mahkeme kararlarında zarar gören kişinin malulen emekli olması halinde pasif dönem başlangıcının emeklilik tarihi olarak kabul edilmesi tazminat hukukunun temel ilkelerine ters düşmektedir. Ayrıca emekli olmasına rağmen çalışan kişinin uğramış olduğu haksız fiil sonucunda sürekli iş göremez hâle gelmesi halinde pasif dönem başlangıcı icra ettiği mesleği kaç yaşına kadar sürdürebileceğine göre belirlenmelidir.

Sürekli iş göremezlik tazminatı hesabında pasif dönem süresi zarar görenin cinsiyeti de dikkate alınarak muhtemel ömrünün zarar tarihindeki yaşının yaşam tablolarındaki karşılığına göre belirlenir. Zarar gören kişinin pasif dönem geliri asgari ücret esas alınarak hesaplanır.

Anahtar Kelimeler: Sürekli iş görmezlik, Aktif dönem, Pasif dönem başlangıcı, Muhtemel yaşam ömrü, Tazminata esas teşkil eden ücret, Normatif zarar.

* Doç. Dr., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ykeser1789@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7990-4218.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Yıldırım KESER

E-posta/E-mail: ykeser1789@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 18.04.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 14.07.2025

ÖZ

Within the framework of the Turkish Code of Obligations, losses arising from the full or partial loss of earning capacity are classified among the types of bodily harm. In both legal doctrine and the jurisprudence of the High Court, such losses are commonly referred to as permanent disability compensation. The specific legal conditions governing this type of compensation, however, are not expressly regulated under the Code.

The calculation of permanent disability compensation involves two distinct temporal phases: the active period and the passive period. Determining the transition from the active to the passive period depends on the age at which the injured party would have retired had the injury not occurred, taking into consideration the usual retirement age associated with their profession. Some rulings by high courts that treat the date of retirement due to disability (malulen emeklilik) as the beginning of the passive period stand in contradiction to the fundamental principles of tort law. Furthermore, in instances where the injured individual continues to work after retirement and subsequently becomes permanently incapacitated due to an unlawful act, the commencement of the passive period should be assessed based on the age until which they could reasonably be expected to perform their professional duties.

In calculating the duration of the passive period, the injured party's gender and age at the time of injury are taken into account in reference to mortality tables to determine life expectancy. The income attributed to the passive period is typically calculated based on the statutory minimum wage.

Keywords: Permanent disability, Active period, Passive period, Commencement of passive period, Life expectancy, Wage basis, Normative loss.

GİRİŞ

Maddi tazminat, haksız fiilden doğan sorumluluğun en önemli yaptırımıdır. Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde başlıca bedensel zarar türlerine yer verilmiştir. Aynı maddenin üçüncü bendinde de çalışma gücünün tümüyle veya kısmen kaybedilmesinden doğan zarar kavramına yer verilmiştir. Sürekli iş göremezlik tazminatı kavramı öğreti ve yüksek mahkeme kararlarında kullanılmaktadır. Bu tazminat türünün şartları da kanunda düzenlenmemiştir.

Sürekli iş görmezlik tazminatı, yaş, meslek ve gelirin ileri dönemlerdeki değeri gibi birbirinden farklı değişkenlere göre yapılmaktadır. Her üç değişken de belli varsayımlara göre yapılmaktadır. Sürekli iş görmezlik tazminatının hesabında aktif ve pasif olmak üzere iki farklı dönem vardır. Aktif dönem, kişinin çalışarak gelir elde edebileceği dönemdir. Pasif dönem ise kural olarak kişinin çalışarak gelir elde etmeden hayatını idame ettirdiği dönemdir. Tazminat hukuku açısından önemli sorunlardan biri de aktif dönem ve pasif dönem ayrımının hangi esasa göre yapılacağının belirlenmesidir. Yüksek mahkeme tarafından zarar gören kişinin malulen emekli olması halinde pasif dönemin başladığının kabulü gerektiği yönündeki kararları tazminat hukukunun genel prensipleriyle bağdaşmamaktadır. Ayrıca, emekli olduğu halde çalışan kişinin sürekli iş göremez hâle gelmesi halinde uğradığı sürekli iş göremezlik tazminatının nasıl hesaplanması gerektiği de tazminat hukukuna hâkim ilkelere göre belirlenir.

Sürekli iş göremezlik tazminatında pasif dönem hesabı yapılırken zarar gören kişinin zarar gördüğü tarihteki yaşına göre muhtemel ömrü yaşam tablolarına göre belirlenir. Tazminat hesabında da ücreti

kişinin asgari ücretten az olmamak üzere varsa fiilen elde ettiği ücrete göre belirlenmelidir. Pasif dönem hesabında bilenmeyen hususlara ilişkin varsayımlara dayalı olarak hesaplama yapılmalıdır.

Çalışma alanımızın sınırı itibariyle kusur ve tazminattan indirim sebepleri sürekli iş göremezlik tazminatının tümüne özgü olduğu için bu kavramlar incelenmeyecektir.

I. SÜREKLİ İŞ GÖREMEZLİK TAZMİNATI TANIMI

Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde bedensel zarar türleri düzenlenmiştir. Üçüncü bentte çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar nedeniyle zararlara yer verilmiştir. Zarar görene ödenecek maddi tazminatla oluşan maddi zararın giderilmesi ve zarar görenin ekonomik durumunun mümkün olduğu kadar eski hale getirilmesi amaçlanır¹. Haksız fiil sonucunda zarar gören kişinin kalıcı olarak çalışma gücünün tamamen veya kısmen kaybedilmesinden kaynaklanan bedensel zararlara sürekli iş görmezlik tazminatı denir².

Çalışma gücü kavramı geniş bir kavramdır. Beden gücünün gelir elde edecek şekilde kullanılması çalışma gücünü oluşturur³. Kişinin zihni, ruhi veya bedeni yeterliliklerine bağlı olarak ortaya çıkan her türlü ekonomik verimlilik bu kapsama girer⁴. Çalışma gücünün kaybı kimi zaman uzvun veya organın yitirilmesinden kaynaklanır. Kimi zaman da ruh sağlığının bozulmasından kaynaklanabilir. Ruh sağlığı bozulmasının, kişinin kısmen ya da sürekli iş göremezliğine sebebiyet verecek nitelikte olması gerekir⁵. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararın tespitinde zarar görenin gelirinin, çalışma gücünün kayıp oranının ve çalışma gücünün kaybının süresinin belirlenmesi gerekir⁶. Çalışma gücünün kaybı oranı ihlâl edilen vücut bütünlüğü esas alınarak tıbbî kurallara göre belirlenir⁷.

Sürekli iş göremezlik kavramı, geçici iş göremezlik kavramından farklıdır. Geçici iş göremezlik haksız fiilden zarar gören kişinin zarar gördüğü tarihten itibaren sürekli iş göremez hale gelip gelmediğinin belirlenmesinden önceki döneme ilişkindir⁸. Geçici iş göremezlik tazminatı, zarar görenin iyileşinceye kadar veya tedavi süresi sona erinceye kadar uğranılan kazanç kaybı veya hayat

1 Mustafa Tiftik, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı (Yetkin 1994) 61.

2 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Legem 2024) 597; Ayça Zorluoğlu Yılmaz, Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat (Yetkin 2020) 95 vd.

3 Erdem Büyüksağış, Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı (Vedat 2007) 62.

4 Eren (n 2) 845; Selâhattin Sulhi Tekinay, Servet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altıntop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Filiz 1993) 604; Emre Gökyayla, "Ölüm ve Bedensel Zarar" iç Rona Serzan, Turgut Öz, Faruk Acar, Emre Gökyayla ve H. Murat Develioğlu (edr), İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu, C 1, Genel Hükümler (Vedat 2018) 397.

5 Yargıtay 4 HD, E 2022/7267 K 2022/11725, 06.10.2022. "...kazadan sonra oluştuğu belirtilen psikolojik rahatsızlıkların kaza ile illiyet bağının olup olmadığı, maluliyet oranına etki edip etmediği, travma sonrası stres bozukluğunun bakiye ömür boyunca süreklilik arz edip etmediği ve sürekli değilse ne kadar süre devam edeceği tespit edilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru görülmemiştir" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

6 Büyüksağış (n 3) 66 vd.; Murat Topuz, Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi (Seçkin 2020) 393.

7 Eren (n 2) 846.

8 Ahmet Çelik, Bedensel Zararlar (Seçkin 2018) 115 vd.

fonksiyonlarını gereği gibi yerine getirememesinden kaynaklanan zararlardan kaynaklanır⁹. Geçici iş göremezlik döneminde zarar gören kişinin %100 oranında iş gücünü kaybettiği kabul edilerek tazminat hesabı yapılır¹⁰.

II. SÜREKLİ İŞ GÖREMEZLİK TAZMİNATININ HUKUKÎ NİTELİĞİ

Türk Borçlar Kanunu'nda zararın tanımına yer verilmemiştir. Öğretide¹¹ zarar, fark teorisi esas alınarak kişinin malvarlığında iradesi dışında gerçekleşen eksilme olarak açıklanmaktadır. Malvarlığında eksilme olmadığı halde ortaya çıkan zarar türü normatif zarardır¹². Normatif zarar kavramı fark teorisine göre açıklanmamaktadır. Öğretide haksız fiil nedeniyle bazı malların kullanılmaması ya da tatil yapma imkânından yoksun kalınması nedeniyle ortaya çıkan normatif zararların şartları oluşmuşsa manevi tazminat kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmektedir¹³. SEROZAN, normatif zarar kabuğu altında “kabuk değiştirmiş atipik bir manevi tazminat” yattığını belirtmektedir¹⁴. ANTALYA ise normatif zarar kavramına Türk Hukuku'nda ihtiyaç duyulmadığını ancak yeni eğilimlerden yararlanarak özellikle gizli bir manevi tazminat talebine yer vermeyerek kullanmamadan doğan zararın sınırlı olarak tazminin kabulü gerektiğini ifade etmektedir¹⁵. Normatif zararın kapsamı, tespiti ve içeriği hukukî bir değerlendirmeye mümkün olur¹⁶. BAYSAL ise normatif zarar teorisinde yokluğuna rağmen karşılanan bir zarar olmadığını sadece fark teorisine göre farklı zarar ve malvarlığı değerinden yola çıkıldığını ifade etmektedir. Bu zarar türünün hiçbir çare bulunmadığında zarar görene bir miktar maddi getiri sağlama amacı bulunmadığını da vurgulamaktadır¹⁷. Örneğin, ev kadının haksız fiil nedeniyle yapamadığı ev işleri

9 Yıldırım Keser, “Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Geçici İş Göremezlik Tazminatı” (2021) 18(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1037,1041.

10 Yargıtay 17 HD, E 2016/11332 K 2019/4583, 11.09.2019 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

11 Osman Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.5/1-2 (Seçkin 2019) 135, Eren (n 2) 597, Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri (Yetkin 2021) 454; Mustafa Reşit Karahasanoğlu, Sorumluluk Hukuku (Beta 1995) 79, Fatma Tülay Karakaş, “Bedensel Bütünlüğü İhlâl Edilen Ev Kadının Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Tazmin Talebi” (2006) 5(2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 143,145; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Turhan 2020) 386; Haluk Tandoğan, Türk Mes’uliyet Hukuku (Vedat 2010) 64, Tiftik (n 1) 61, Topuz (n 6) 394; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altıntop (n 4) 548.

12 Hakkı Mert Doğu, “Normatif Zararın Bir Çeşidi Olarak Ev İşlerini Yürüten Eşin Zararı” (2022), 28(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1138, 1140; Haluk Nomer, Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi (Beta 1996) 23; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altıntop (n 4) 548.

13 M Kemal Oğuzman ve M Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.II (Vedat İstanbul) 46, Elif Aydın Özdemir, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini (Adalet 2013) 46.

14 Rona Serozan, “Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım” iç Turhan Esener (ed) Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1990) 73.

15 Antalya (n 11) 154.

16 Ibid; Başak Baysal, Haksız Fiil Hukuku (On İki Levha 2019) 161, Gümüş (n 11) 455 vd, Kılıçoğlu (n11) 395 vd, Doğu (n 12) 1140.

17 Baysal (n 16) 173.

nedeniyle malvarlığında eksilme¹⁸ olmamasına rağmen yapılacak hukukî değerlendirmeye sürekli iş göremezlik oranına göre yapılamayan ev işlerinden doğan zararı¹⁹ hesaplanabilir²⁰.

Bedensel zararlarda ortaya çıkan zararın özelliklerine göre zararın hukukî niteliği farklılık göstermektedir. Sürekli iş göremezlik tazminatının hukukî niteliği de somut olayın özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, haksız fiile uğradığı tarih itibarıyla çalışarak gelir elde eden kişinin haksız fiil nedeniyle çalışamaz hâle gelmesi durumunda ortaya çıkan sürekli iş göremezlik tazminatı malvarlığında eksilme olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak zarar gören kişi uğramış olduğu haksız fiil nedeniyle %30 sürekli iş göremez hâle gelmesine rağmen aynı işi yapmaya devam ediyorsa ve aynı geliri el etmeye devam ediyorsa malvarlığında eksilme olmayacaktır. BÜYÜKSAGİŞ'e göre²¹, içeriği tartışmalı ve öğretilde taraftar bulunmayan normatif zarar kavramı yerine "değer yaratma kapasitesi" kavramı kullanılmalıdır. Bu unsur da malvarlığına dahildir. Bu şekilde "değişim değeri" ya da "kullanım değeri" ayrımı yapmaksızın değer yaratma kapasitesinin kaybının maddi zarara sebebiyet verdiğinin kabul edilmesi gerekir. Zararın tanımı ve hangi teoriye göre hesaplanacağı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmediğinden normatif zararın tazminini öngören yasal düzenlemenin varlığı da aranmaz²². Kanaatimizce, zarar görenin zarar görmeseydi uğramayacağı kazanç kaybının tespiti hukukî yorumla belirlenebilir. Bu nedenle de bedensel zararlarda özellikle de sürekli iş göremezlik tazminatında normatif zarar hesabı yapılabilir. Türk Borçlar Kanunu'nun 54.maddesinde çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ifadesi yer verilmiştir. Kanun koyucu "doğan kayıplar" yerine "doğan gelir kaybı" gibi bir ifadeye verseydi; sürekli iş göremezlik tazminatına hükmedilebilmesi için malvarlığında azalma koşulunun aranması gerekirdi²³.

Zararın tazmini için zarar görenin uğradığı zarar ile ihlâl edilen kural arasında "hukuka aykırılık bağı" bulunmalıdır²⁴. Sürekli iş göremezlik tazminatının normatif zarar şeklinde karşımıza çıkması halinde de tazmini mümkündür. Çünkü, Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinin III. bendinde "çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar" bedensel zarar türleri arasında sayılmıştır.

Yargıtay'ın yerleşik kararları gereğince kişi uğramış olduğu sürekli iş göremezlik nedeniyle her ne kadar aynı işi yapmaya ve aynı geliri elde etmeye devam ediyorsa bile daha fazla efor harcaması söz konusu olacağından kişinin sürekli iş göremezlik oranı dikkate alınarak elde ettiği gelir üzerinden

18 Topuz (n 6) 394. Yazar, zarar görenin kişinin çalışma gücündeki azalmanın özel hayatında fazladan emek sarfetmesine neden olmasının malvarlığında eksilme olmasına sebebiyet vermeyeceği için maddi zarara uğramadığını ifade etmektedir.

19 Nomer (n 12) 29. Yazar, ev kadının yaralanmaya bağlı olarak sürekli iş göremez hâle gelmesi halinde malvarlığında eksilme olmadığı için zarara uğramadığı görüşündedir.

20 Karakaş (n 11) 147. Yazar, Alman Federal Mahkemesi'nin 1962 yılından beri ev kadının beden gücünün ihlâlinden doğan zararlarının tazmini yönünde hüküm tesis ettiğini belirtmektedir. BGH 25.09.1962, BGHZ 38, 55.

21 Büyüksağış (n 3) 311.

22 Baysal (n 16) 173; Yıldırım Keser, "Yaşam Boyu Bakıcı Gideri" iç Fulya Erlüle, İpek Sağlam, Başak Görgeç, Işıl Yelkenci, Ekin Şentürk, Dilara Zorlutuna, Egemen Işık ve Ege Türel (edr) Prof. Dr. Serap Helvacı'nın Anısına Armağan (On İki Levha 2024) 968.

23 Gökyayla (n 4) 405.

24 Oğuzman ve Öz (n 13) 455 vd.

gerçekte geliri azalmamasına rağmen azalmış kabul edilerek²⁵ sürekli iş göremezlik tazminatı hesaplanmalıdır²⁶. Yargıtay'ın efor tazminatı nitelendirmesi yaptığı bu tazminat da sürekli iş göremezlik tazminatıdır²⁷. Sürekli iş göremezlik tazminatı bu ihtimâlde karşımıza normatif zarar olarak çıkmaktadır²⁸.

III. SÜREKLİ İŞ GÖRMEZLİK TAZMİNATININ KOŞULLARI

Sürekli iş göremezlik tazminatının koşullarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Kişinin haksız fiilden zarar görmesi gerekir.

Sürekli iş göremezliğin kusur ve kusurun sorumluluk sebeplerinden kaynaklanan haksız fiilden kaynaklanması gerekir. Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde dar anlamda haksız fiil sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu sorumluluğun söz konusu olabilmesi için hukuka aykırı fiil, kusur, zarar ve hukuka aykırı fiille zarar arasında nedensellik bağının olması gerekir.

Sürekli iş göremezliğin sebebi kusursuz sorumluluk hallerinden biri de olabilir. Sürekli iş göremezliğin kusursuz sorumluluktan kaynaklanması halinde hangi kusursuz sorumluluktan kaynaklanmışsa ilgili kusursuz sorumluluk sebebinin unsurlarının tamamının varlığı aranmalıdır.

Sürekli iş göremezlik sebebi sözleşmeye aykırılıktan da kaynaklanabilir. Örneğin, işçi ve işveren arasındaki iş ilişkisinde işverenin sözleşmeye aykırı fiilleri nedeniyle işçinin iş kazası geçirerek zarar görmesi de söz konusu olabilir. Bu durumda işveren sözleşmeye aykırılık hükümleri gereğince zarar görene karşı sorumlu olur. Çalışma alanımızın sınırları itibarıyla sadece sürekli iş göremezlik tazminatının haksız fiilden kaynaklanmış olma ihtimâli üzerinde durulacaktır.

2. Kişinin haksız fiil nedeniyle sürekli iş göremezliğe uğraması gerekir.

Kişinin haksız fiil nedeniyle bedensel bütünlüğü ihlalinin olması ve bu ihlalinin sürekli iş göremezliğe sebebiyet vermesi gerekir. Sürekli iş göremezliğin tespiti tıbbî değerlendirme sonucunda ortaya konulabilir. Tıbbî değerlendirme haksız fiilin işlendiği tarihte yürürlükte olan mevzuata göre belirlenmelidir. Zamana bağlı olarak sürekli iş göremezliğe ilişkin esasların belirlendiği sağlık

25 Karakaş (n 11) 146. Yazar, Alman Federal Mahkemesi'nin de aynı paralelde hüküm tesis ettiğini belirtmektedir.

26 Yargıtay 17 HD, E 2018/2509 K 2020/2225, 27.02.2020, Yargıtay 21 HD, E 2014/26587 K 2015/12626, 04.06.2015, Yargıtay 4 HD, E 2021/25923 K 2022/11907, 04.06.2015, Yargıtay 4 HD, E 2021/25932 K 2022/11907, 11.10.2022, Yargıtay 4 HD, E 2022/8601 K 2022/15749, 29.11.2022 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

27 Yargıtay 17 HD, E 2014/7328 K 2014/8576, 29.05.2014. "Sürekli kısmi iş göremezlik, organ eksilmesi veya organ zayıflaması sonucu beden gücünün belli bir oranda azalması durumudur. Bu durumdaki kişi çalışmasını sürdürebilir ise de yaşlılarına ve aynı işi yapanlara göre (sakatlığı oranında) daha fazla güç ve çaba harcayacağından, kazançlarında bir azalma olmasa bile (sakatlığı oranında) tazminat isteme hakkı bulunduğu kabul edilmekte; buna Yargıtay kararlarında "güç kaybı-efor kaybı" tazminatı denilmektedir". Yargıtay 17 HD, E.2013/17213 K 2015/3818, 03.03.2015, Yargıtay 17 HD, E 2014/1724 K 2015/13653, 09.12.2015, Yargıtay 17 HD, E 2015/6586 K 2018/357, 29.01.2018, Yargıtay 4 HD, E 2011/7538 K 2011/9339, 21.09.2011, Yargıtay 4 HD, E.2023/6019 K 2024/11555, 25.11.2024 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

28 Baysal (n 16) 171.

mevzuatında değişiklikler yapılarak yeni mevzuat metinleri çıkarılmaktadır²⁹. 20.02.2019 tarihinden itibaren “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik” yürürlüktedir³⁰.

IV. SÜREKLİ İŞ GÖREMEZLİK TAZMİNATINDA AKTİF VE PASİF DÖNEM AYIRIMI

Hiç kimsenin çalışma süresi, yaşam süresi kadar olamaz³¹. Bu nedenle de çalışma süresinin yaşam süresinden ayrılması gerekir. Sürekli iş göremezlik tazminatında aktif dönemden anlaşılması gereken şudur: Zarar gören kişinin bedensel ya da fikri çalışması sonucu gelir elde edeceği dönemdir. Aktif dönem de kendi içinde öğreti³² ve Yargıtay tarafından bilinen dönem (işlemiş dönem) ve işleyecek aktif dönem olarak ikiye ayrılmaktadır³³. İşlemiş dönem, zarar gören kişinin zarar gördüğü tarihle zararın hesaplandığı tarih arasında geçen süredir³⁴. İşleyecek aktif dönem ise kişinin yaşı ve mesleği³⁵ dikkate alınarak varsayımlara göre muhtemel çalışma süresidir³⁶. İşlemiş dönemde bilinen

29 Yargıtay 4 HD, E 2022/11406 K 2023/11406, 12.01.2023. “Maluliyete ilişkin alınacak raporların 11.10.2008 tarihinden önce Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü, 11.10.2008 – 01.09.2013 tarihleri arasında Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği, 01.09.2013 tarihinden sonra Maluliyet Tespiti İşlemleri Yönetmeliği, 01.06.2015-20.02.2019 tarihleri arasında Özürlülük Ölçütü Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik, 20.02.2019 tarihinden sonra Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümleri dikkate alınarak yapılması gerekmektedir” <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

30 RG 20.02.2019/30692.

31 Eren (n 2) 858.

32 Mustafa Kılıçoğlu, Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri (Bilge 2014) 59.

33 Yargıtay 4 HD, E 2022/6645 K 2023/1126, 26.01.2023. “Sürekli iş gücü kaybı tazminatının belirlenmesinde, davacının son gelir durumu ile birlikte muhtemel yaşam süresinin ve bu sürenin ne kadarında aktif çalışma hayatının devam edeceği, ne kadarında pasif döneme bulunacağının tespiti önem arz etmektedir. Çalışma hayatının, aktif çalışma dönemi ve emeklilik dönemi olan pasif devre olarak ayrılması ve özel yasalarında çalışma süreleri ayrı olarak belirtilmemiş (asker, polis vb. gibi) kişiler yönünden 60 yaşın aktif çalışma devresini, bakiye yaşam süresi varsa kalan sürenin de pasif çalışma dönemini oluşturduğu; sürekli iş gücü kaybı nedeniyle tazminatın hesabında, pasif devrede de zararın oluşacağı ve bu zararın asgari ücret düzeyinde bir zarar olacağının kabulü gerektiği Dairemizin yerleşik içtihatlarındandır. Özel yasaları gereği çalışma süreleri ayrı olarak düzenlenenler dışında kalan kişiler yönünden, aktif-pasif devre ayrımı anılan şekilde yapılmakla birlikte; asker, polis gibi özel yasaları ile çalışma süreleri farklı belirlenen kişiler için sürelerin bu yasalardaki düzenlemelere göre belirlenmesi gerekmektedir” <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

34 Yargıtay 17 HD, E 2015/7370 K 2018/1246, 22.02.2018. “Hesaplama yapılırken, davacının kaza tarihinden hesap tarihine kadar işlemiş (bilinen) dönem zarar hesabının yapılması; hesap tarihinden sonra da işleyecek dönem hesabı yapılması gereklidir. İşlemiş/ işleyecek dönem hesabında; rapor tanzim tarihine kadar gerçekleşen zararın bilinen veriler nazara alınarak ve iskontoya tabi tutulmadan somut olarak, rapor tanzim tarihinden sonraki zarar da bilinen son gelir nazara alınıp 1/Kn katsayısına göre her yıl %10 oranında artırılmak ve iskonto edilmek suretiyle hesaplanmalıdır” <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

35 Yargıtay 4 HD, E 2022/6462 K 2024/789, 22.01.2024. “... uyumsuzluğa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kurallarına, davacının rütbesinin hesap tarihinde yüzbaşı olduğunun anlaşılmasına, davacının mesleği gözetildiğinde özel kanunlarında ayrı olarak belirlenen yaş hadlerinin esas alınarak pasif dönem hesabının yapılmış olmasında isabetsizlik olmamasına...” <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

36 Yargıtay 4 HD, E 2021/15015 K 2021/3618, 24.06.2021. “hesaplama yapılırken yapılacak iş, davacının kaza tarihindeki ve kaza tarihinden itibaren hesap tarihine kadar ki her ay gelirini gösteren belgelerin temin edilmesi, bu belgeler ile saptanan gelir üzerinden hesap tarihine kadar elde edilebilecek gelirlerin belirlenmesi, belirlenen gelirler üzerinden, işlemiş (bilinen) dönem zarar hesabının yapılması; diğer bir ifade ile işlemiş dönem hesabında

ücret varsa varsayıma dayalı hesaplama yapılamaz³⁷. İşleyecek dönem bakımından ise zarar görenin muhtemel çalışma süresinde gelir elde edeceği kabul edilerek tazminat hesabı yapılır³⁸.

Sürekli iş görmezlik tazminatında pasif dönem ise kişinin yaşı ve mesleği dikkate alınarak kişinin emekli olacağı yaştan yaşam süresi sonuna kadar olan dönemdir³⁹. Emeklilik yaşı belirlendikten sonra kişinin bu dönemde uğramış olduğu sürekli iş görmezlik nedeniyle hayati fonksiyonlarını devam ettirmek için daha fazla efor sarf edeceği dikkate alınarak ve geliri asgari ücret kabul edilerek pasif dönem zararı hesaplanır. Pasif dönemin başlangıcı, zarar gören haksız fiil nedeniyle sürekli iş göremez hâle gelmeseydi; kaza tarihindeki yaşı ve mesleği nedeniyle muhtemel emeklilik tarihidir. Haksız fiilden kaynaklanan zararlarda tazminat yaptırımına yer verilmesinin nedenlerinden biri de haksız fiil nedeniyle ortaya çıkan zararın ve ileride doğacak zararların giderilmesidir. Yargıtay, maluliyet nedeniyle emekliliğin erken yaşta gerçekleşmesi hâlinde pasif dönem başlangıcının malulen emeklilik tarihi olduğunu belirtmektedir⁴⁰. Bu karar tekniği tazminat hukuku açısından büyük mağduriyetlere yol açmaktadır. Bedensel zararlarda tazminat hesabı varsayımlara göre yapılır. Asıl amaç haksız fiil hiç işlenmeseydi ve zarar gören kişi sürekli iş göremezliğe uğramasaydı; hayatını devam ettireceği ve çalışarak gelir elde edeceğinin kabulü gerektiğinden bu hususların olumsuz etkilenmesinden kaynaklanan zararların tazminidir.

Haksız fiilden zarar gören kişi çalışarak gelir elde etmeyen bir kişi de olabilir. Örneğin, ev hanımı olan kişi çalışarak gelir elde etmemekte ama ev işlerini yaparak kendisine ve ailesine fayda sağlamaktadır. Ev hanımın aktif ve pasif döneminin asgari ücret üzerinden hesaplanması gerekir. Türk öğretisinde AŞÇIOĞLU⁴¹, gelirin ailenin sosyal ve ekonomik durumu gözetilerek tahmini gelir üzerinden hesaplama yapılması gerektiğini, OĞUZMAN/ÖZ⁴², mevcut durumun kazanç kaybına neden olduğu için kazanç kaybı nedeniyle tazminat hesaplanması gerektiğini, KARAKAŞ⁴³, gelecekteki kazanç olanakları bakımından varsayımsal hesaplama yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Yargıtay'ın⁴⁴ çalışmamıza sebebiyet veren karar tekniğinin tazminat hukukunun amacıyla bağdaşmadığını örneklerle açıklayalım.

kaza tarihinden itibaren her ay elde edilen gelirin hesap tarihine kadar ay ay olacak şekilde ayrı ayrı hesaplanması, işleyecek dönem hesabında ise davacının hesap tarihinde bilinen son gelirinin uygulanması hususlarına dikkat edilmelidir" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

37 Yargıtay 4 HD, E 2024/1066 K 2024/3152, 27.03.2024. "Yargıtayca kabul edilmiş "Bilinen gelir varken varsayıma dayalı hesap yapılamaz." ilkesine uygun olacaktır. Tazminat hesabı yapılırken zarar görenin tazminata esas geliri rapor tarihindeki bilinen son gelir esas alınır" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

38 Yargıtay 4 HD, E 2024/1066 K 2024/3152, 27.03.2024. "...rapor tarihinden sonraki dönem gelirinin ne olacağı bilinmediğinden "Bilinmeyen dönem" olarak progresif rant formülü ile bilinen son gelirine göre %10 artırma ve %10 eksiltmeye göre hesaplanır" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi: 1 Şubat 2025.

39 Sema Güleç Uçakhan, Maddi Tazminatın Esasları ve Hesaplanması (Seçkin 2017) 29.

40 Yargıtay 21 HD, E 2020/1490 K 2020/2015, 08.06.2020, Yargıtay 21 HD, E 2015/19428 K 2017/323,23.01.2017 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

41 Çetin Aşçıoğlu, Trafik Kazalarında Hukuki Sorumluluk ve Tazminat Davaları (Adalet 1989) 174.

42 Oğuzman ve Öz (n 13) 104.

43 Karakaş (n 11) 151.

44 Yargıtay 21 HD, E 2020/1490 K 2020/2015, 08.06.2020. "...emekliliğin 60 yaşından önceki bir tarihte vaki olduğunun anlaşılması halinde, bilinen bu tarihin pasif devre başlangıcı olarak esas alınmak suretiyle hesap yapılması gerektiği

Hekimlik yapan ve aylık geliri 100.000 TL olan (A), 01.01.2025 tarihinde geçirdiği trafik kazası sonucunda üç ay geçici göremezliğe uğramıştır ve %35 sürekli iş göremez hâle gelmiştir. Kaza tarihi itibarıyla 40 yaşındadır. Kazada da hiç kusuru yoktur.

Kaza tarihi itibarıyla bakiye ömrünün 35 yıl olduğunu ve Yargıtayca benimsenen TRH-2010 yaşam tablosuna göre 75 yaşına kadar yaşayacağını kabul edelim. Kişinin mesleği gereği 60 yaşında emekli olacağını kabul edelim. Zarar gören (A)'nın 20 yıl aktif dönemi, 15 yıl da pasif dönemi vardır. Bay (A)'nın sürekli iş göremezlik tazminatı progresif rant yöntemine göre hesaplandığında 9.600.000 TL'ye çok yakın bir rakam çıkmaktadır.

Aynı örnekte zarar gören hekimin sürekli iş göremezlik oranının %35 değil de %95 olduğunu kabul edelim. Zarar gören kişinin, uğramış olduğu iş görmezlik oranı yüksek olması sebebiyle malulen emekliliği söz konusu olacaktır. Yargıtay kararlarına göre de pasif dönem başlangıcı, zarar görenin 40. yaşı olacaktır. Kişinin muhtemel ömrü 75 yıl kabul edildiği için bu süreden geçici iş göremezlik dönemi düşülecek olup, geriye kalan 34 yıl 8 aylık sürenin tamamı pasif dönem kabul edilecektir. Pasif dönem hesabında gelir asgari ücret olarak alınacağından progresif rant yöntemine göre hesaplanacak sürekli iş göremezlik tazminatı, 8.800.000 TL'ye çok yakın bir rakam çıkmaktadır.

Örneklerden görüleceği üzere hekimin %35 sürekli iş göremez hale gelmesinde daha fazla sürekli iş göremezlik tazminatı, %95 iş göremez hâle gelmesinde ise daha az sürekli iş göremezlik tazminatı hak kazanmasına sebebiyet veren Yargıtay'ın bu karar tekniğinin yerinde olmadığı açıktır. Zarar veren açısından bakıldığında da hekimin %35 iş göremez hâle gelmesine sebebiyet verenin daha fazla, %95 iş göremezliğe sebebiyet verenin daha az tazminat ödemesi de tazminat hukukunun temel prensipleriyle bağdaşmamaktadır.

Malulen emeklilik, sosyal güvenliğe ilişkin yasal düzenlemelere göre belirlenen ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kişiye gelir bağlanmasına ilişkin teknik bir kavramdır. Haksız fiil hukuku açısından tek önemi, sosyal güvenlik ödemelerinin zarar görenin zararını karşılanması amacıyla yapılıp yapılmadığıdır. Sosyal güvenlik ödemeleri eğer ifa amacıyla yapılıyorsa Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesinin I. fıkrası gereğince zarar veren tarafından zarar görene ödenecek tazminattan indirilir. Çünkü, Sosyal Güvenlik Kurumu ifa amacıyla yapmış olduğu ödemeler için zarar verene kusuru oranında rücu eder.

Bedensel zararların tazmininde ana amaç kişinin haksız fiil nedeniyle uğramış olduğu zararın tazmini olduğu için pasif dönemin de kişinin muhtemel emeklilik yaşına göre belirlenmesi gerekir. Kişi, uğramış olduğu sürekli iş göremezlik nedeniyle malulen emekli olmuşa, hesap yapılırken pasif

dairesinin yerleşmiş görüşlerindendir" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

Yargıtay 21 HD, E 2015/19428 K 2017/323,23.01.2017. "...davacının aktif dönem sonunun malulen emekli olduğu tarih olduğu, bu tarihten sonrasının davacı için artık pasif dönem olarak kabul edilmesi gerektiği açık-seçiktir" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

Yargıtay 21 HD, E 2016/19189 K 2018/5063, 29.05.2018. "... davacı kazalının 2010 yılında aylık aylığı almaya başladığı belli olduğuna göre, davacının aktif dönem sonunun aylık aylığı almaya başladığı tarih olduğu, bu tarihten sonrasının davacı için artık pasif dönem olarak kabul edilmesi gerektiği açıktır" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

dönemin, malulen emeklilik anından itibaren değil, zarar gören kişi hukuka aykırı fiil neticesinde zarara uğramamış olsaydı muhtemelen emekli olacağı tarihten itibaren başlatılması gerekir.

Pasif dönem açısından incelenmesi gereken bir mesele de gerçekte emekli olduğu halde fiilen çalışan ve çalışmasının karşılığı gelir elde eden kişinin sürekli iş göremezliğe uğraması halinde pasif dönemine ilişkin tazminat hesabının nasıl yapılacağıdır. Bu durumu da bir örnek üzerinden açıklayabiliriz. Bay (A), 61 yaşında avukatlık yapan ve aylık geliri 100.000 TL olan biridir. 01.01.2025 tarihinde trafik kazası geçirir. Üç ay geçici iş göremezliğe uğrar ve %35 oranında sürekli iş göremez hâle gelir. Bay (A)'nın mesleği gereği emekli olma yaşının 60 olduğunu ve bu yaşta emekli olduğunu kabul edelim. Bu ihtimâlde Bay (A)'nın sürekli iş göremezlik tazminatında pasif döneminin nasıl belirleneceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle yapılması gereken, Bay (A)'nın bağlı bulunduğu barodan ve Türk Barolar Birliği'nden avukatlık mesleğini kaç yaşına kadar yapabileceğinin sorulmasıdır. Gelen cevapların ortalama bir avukatın 75 yaşına kadar avukatlık yapabileceğinin yönünde olduğunu kabul edelim. Bu durumda Bay (A)'nın 61-75 yaş arası olan 14 yıl aktif dönem olarak kabul edilmelidir. Kişinin muhtemel ömrünün yaşam tablolarına göre 78 olduğunu kabul edelim. Bu durumda 75-78 arası kişinin pasif dönemi olarak kabul edilerek hesaplama yapılması gerekmektedir.

V. PASİF DÖNEM HESABINDA ZARAR GÖRENİN MUHTEMEL ÖMRÜNÜN BELİRLENMESİ

Sürekli iş göremezlik tazminatında pasif dönem hesabının yapılabilmesi için zarar gören kişinin haksız fiil sonrası kalan bakiye ömrünün tespit edilmesi gerekir. Bakiye ömrün tespiti, ancak belli varsayımlara göre belirlenecek bir kavramdır. Bedensel zararların hesabında Yargıtay tarafından uzun yıllar “PMF-1931” nitelendirilen yaşam tablosu uygulanmıştır⁴⁵. Bu yaşam tablosu Fransız erkek ve kadın yaşam sürelerine göre hazırlanmıştır⁴⁶. Zamana bağlı olarak insanların karşılaştıkları salgın hastalıklar ve doğal afetler başta olmak üzere ortalama yaşam ömrü dış etkenler nedeniyle sürekli değişim göstermektedir.

Ülkemizde kadın ve erkek yaşam tabloları oluşturmak amacıyla “Türkiye Hayat ve Hayat Annüite Tablolarının Oluşturulması Projesi” kapsamında TRH-2010 şeklinde kısaltılan yaşam tabloları hazırlanmıştır. Bu tablolarda, Türkiye İstatistik Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu ve sigorta şirketlerinin verilerinden yola çıkarak ölüm oranlarından yararlanılmıştır⁴⁷.

Yargıtay, güncel kararlarında TRH-2010 yaşam tablolarının kullanılması gerektiği görüşündedir⁴⁸.

45 Yargıtay 3 HD, E 2019/5969 K 2020/7461, 08.12.2020, Yargıtay 21 HD, E 2015/20887 K 2016/9338, 07.06.2016, Yargıtay 17 HD, E 2016/14540 K 2019/6018, 14.05.2019, Yargıtay 10 HD, E 2017/5875 K 2019/6656, 25.09.2019, Yargıtay 4 HD, E 2018/1250 K 2019/5080 06.11.2019 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

46 Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altıntop (n 4) 608.

47 <<https://aktuerya.hacettepe.edu.tr/TurkiyeHayatTablolari.php>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

48 Yargıtay 4 HD, E 2021/9185 K 2022/2037, 09.02.2022. “...davacının TRH 2010 Erkek Tablosu'na bakiye ömür süresi belirlenerek, işleyecek aktif ve pasif dönem başlangıç bitiş tarihleri ve süreleri gösterilmek suretiyle, belirlenen muhtemel ömür sonuna kadar hesap yapılan denetime elverişli rapor alınıp, oluşacak sonuca göre...” Yargıtay 4 HD, E 2022/7085 2024/4433 08.05.2024, Yargıtay 4 HD, E 2023/10414 K 2024/1645, 15.02.2024, Yargıtay 4 HD, E 2024/5984 K 2024/8160,

VI. PASİF DÖNEM ZARAR HESABINDA TAZMİNATTA ESAS ALINACAK ÜCRET

Pasif dönem, zarar gören kişinin çalışarak gelir elde etmediği dönemdir. Bu dönemde kişi uğramış olduğu haksız fiil nedeniyle daha fazla efor sarfederek yaşam faaliyetlerini devam ettirmektedir. Bu dönemde zarar gören kişinin geliri, yaşı ve yaşam şekline bakılmaksızın asgari ücret kabul edilir⁴⁹. Yaşamsal faaliyetin de ekonomik bir değeri olduğunun kabulü gerekir. Pasif dönem tazminatı, normatif bir zarar olduğu için malvarlığından eksilme aranmaz.

Pasif dönem zarar hesabı yapılırken kişi gelir elde etmediği için hesaplama net asgari ücret üzerinden yapılır. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun⁵⁰ 32. maddesinde asgari geçim indirimine ilişkin hükmün henüz ilga⁵¹ edilmediği dönemde de Yargıtay, pasif dönem hesabında asgari geçim indirimin ücrete eklenmemesi gerektiğine hükmetmiştir⁵².

SONUÇ

Bedensel zararların türü ne olursa olsun içeriğinin belirlenmesi tazminat hukukunun genel ilkeleri ve zararın hukuki niteliğine göre belirlenmelidir. Sürekli iş göremezlik tazminatı, zarar görenin kişinin çalışma gücünü tamamen ya da kısmen kalıcı olarak kaybetmesinden doğar. Bu tazminat türünün niteliği itibarıyla bilinmeyen hususlarda belli varsayımlara göre hesaplamalar yapılması zorunluluğu söz konusudur. Bu nedenle de kişinin muhtemel ömrü hesaplama esas alınan yaşam tablosuna göre belirlenir. Ücret, sürekli iş görmezlik zararının doğduğu ana göre belirlenir. Ancak, sürekli iş görmezlik tazminatının aktif ve pasif dönem olmak üzere iki farklı döneme göre hesaplanması gerektiğinden ücretin aktif ve pasif döneme göre ayrı ayrı belirlenmesi gerekir.

Pasif dönem tazminatında belirlenmesi gereken en önemli husus bu dönemin ne zaman başladığıdır. Pasif dönem kavramı ve pasif dönemin ne zaman başladığı her somut olaya göre değişkenlik göstereceğinden kanun koyucu tarafından düzenlenmemiştir. Aktif ve pasif dönem ayırımında esas alınması gereken iki temel ölçütten biri yaş diğeri ise ücrettir. Zarar görenin aktif dönemi, zarara sebebiyet veren haksız fiil hiç işlenmesiydi; zarar görenin aktif çalışma yaşının ne zaman sona ereceğine

25.09.2024 <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

49 Yargıtay 17 HD, E 2017/3596 K 2018/3349, 27.03.2018. "Pasif devre zararının hesaplanması sırasında esas alınan ücret, bir çalışmanın karşılığı değil, ekonomik bir değer taşıyan yaşamsal faaliyetlerin sürdürülmesinin karşılığıdır" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

Yargıtay 17 HD, E 2015/13053 K 2015/12067, 12.11.2015. "Davacının emekli olduktan sonra aynı geliri elde edemeyeceği, bu nedenle pasif dönem için varsayımsal olarak asgari ücret düzeyinde gelir elde edebileceği gözetilerek hesaplama yapılması gerekirken aktif dönemdeki gelire göre zararın belirlenmiş bilirkişi raporunun hükme esas alınması isabetli olmamıştır" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

50 Gelir Vergisi Kanunu, Kanun Numarası: 193, Kabul Tarihi: 31.12.1960, RG 06.01.1961/10700.

51 Mülga:22.12.2021-7349/3, RG 25.12.2021/31700.

52 Yargıtay 17 HD, E 2020/405 K 2020/5729, 15.10.2020. "Hal böyle olunca da ücretle fiilen çalışanlara uygulanmak için getirilen asgari geçim indiriminin, ücretli bir çalışmanın söz konusu olmadığı pasif dönem (devre) zararının hesaplanmasında dikkate alınamayacağı açıktır. Zira, asgari geçim indirimi (AGİ), ücretin eki olmadığından, tazminat alacaklarının hesaplanmasına esas ücrete dahil edilemez" <<https://karararama.yargitay.gov.tr>> Erişim Tarihi 1 Şubat 2025.

göre belirlenir. Yargıtay kararlarında pasif dönem başlangıcında zarar gören kişinin malulen emekli olmasının söz konusu olduğu durumlarda bu tarihin esas alınması gerektiği yönündeki hükümler tazminat hukuku genel prensipleri açısından kabul edilemez niteliktedir.

Pasif dönem hesabında yüksek mahkemenin bu yöndeki kararları, pasif dönem tazminatının hukukî niteliğinin gereği gibi ortaya konulmamasından kaynaklanmaktadır. Pasif dönemde uğranılan zarar kişinin hayatını gereği gibi devam ettirememesinden kaynaklandığı için normatif zarardır ve fark teorisine göre açıklanamamaktadır. Aktif dönem pasif dönem ayrımı yapılmasındaki amaç, kişinin haksız fiile uğramasaydı; ne zamana kadar çalışabileceği ve gelir edebileceğini belirlemektir. Yargıtay, tazminatın başlıca amacını göz ardı ederek sosyal güvenlik kurumu tarafından zarar görenin emekli edildiği tarihi pasif dönem başlangıç tarihi olarak kabul ederek tazminatın amacıyla ters düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Antalya OG, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.V/1-2 (Seçkin 2019).
- Aşçıoğlu Ç, Trafik Kazalarında Hukukî Sorumluluk ve Tazminat Davaları (Adalet 1989).
- Aydın Özdemir E, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini (Adalet 2013).
- Baysal B, Haksız Fiil Hukuku (On İki Levha 2019).
- Büyüksağış E, Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı (Vedat 2007).
- Çelik A, Bedensel Zararlar (Seçkin 2018).
- Doğu HM, “Normatif Zararın Bir Çeşidi Olarak Ev İşlerini Yürüten Eşin Zararı” (2022), 28 (2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1138-1154.
- Fikret E, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Legem 2024).
- Gümüş MA, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri (Yetkin 2021).
- Gökyayla E, “Ölüm ve Bedensel Zarar” iç Serozan R, Öz T, Acar F, Gökyayla E ve Develioğlu H M (edr), İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu, C 1, Genel Hükümler (Vedat 2018) 397.
- Karahasan MR, Sorumluluk Hukuku (Beta 1995).
- Karakaş FT, “Bedensel Bütünlüğü İhlâl Edilen Ev Kadının Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Tazmin Talebi” (2006) 5(2) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 143-156.
- Kılıçoğlu AM, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Turhan 2020).
- Kılıçoğlu M, Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri (Bilge 2014).
- Keser Y, “Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Geçici İş Göremezlik Tazminatı” (2021) 18(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1037-1055.
- Keser Y, “Yaşam Boyu Bakıcı Gideri” iç Erlüle F, Sağlam İ, Görgeç B, Yelkenci I, Şentürk E, Zorlutuna D, Işık E ve Türel E (edr) Prof. Dr. Serap Helvacı’nın Anısına Armağan (On İki Levha 2024).
- Nomer H, Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi (Beta 1996).
- Oğuzman MK ve Öz MT, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.II (Vedat İstanbul).
- Serozan R, “Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım” iç Turhan Esener (ed) Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1990)
- Tandoğan H, Türk Mes’uliyet Hukuku (Vedat 2010).
- Tekinay SS, Akman S, Burcuoğlu H ve Altıntop A, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Filiz 1993).
- Tiftik, M, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı (Yetkin 1994).

Topuz M, Maddî Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi (Seçkin 2020).

Uçakhan SG, Maddi Tazminatın Esasları ve Hesaplanması (Seçkin 2017).

Zorluoğlu Yılmaz A, Tehlike Sorumluluğunda Bedensel Zararlar ve Tazminat (Yetkin 2020).